

Begrænset hæftelse ved misbrug af dankort

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Hr. Jensen var kasserer i den lokale grundejerforening. Umiddelbart før sin vinterferie pakkede Jensen sin taske, der skulle bruges til den årlige generalforsamling, der skulle afholdes to dage efter den planlagte hjemkomst, nemlig d. 10. februar. I tasken lå forskellige mapper med papirer, et dankort til foreningens konto samt en pinkodehusker. Dagen efter Jensen var taget af sted var der indbrud i hans hus, hvor forskellige effekter - en video, en cd-afspiller m.v. - blev stjålet. Jensen, der skulle være væk en uge, blev kontaktet af sin søn dagen efter indbruddet, og Jensen fik sønnen og en nabo til at sørge for det fornødne, herunder til at se efter, hvad der eventuelt måtte være blevet stjålet. Det kneb imidlertid med rigtigt at nyde ferien, der derfor blev afbrudt en dag for tidligt, og Jensen vendte hjem allerede d. 8. februar. Det gik imidlertid endnu et døgn, før Jensen opdagede, at tyvene også havde taget hans taske med papirer, dankort og pinkodehusker. Jensen lukkede kortet via banken straks næste morgen, banken åbnede. Tyvene havde hævet 19.100 kr.

I en anden af byen havde Bettina ladet en af sine gamle venner - den lidt forhutlede Johnny - overnatte nogle uger. Johnny havde en tidligere kriminel løbebane, men om Bettina var klar over denne, er aldrig blevet opklaret. En morgen skulle Bettinas kæreste på indkøb og fik overladt hendes dankort. Da han ikke kunne huske koden til kortet fortalte hun ham koden. Både kæresten og Bettina forlod herefter hjemmet. Da de noget senere kom tilbage var Johnny forduftet. Det samme var hendes dankort og en mobiloplader. Johnny forklarede under den senere straffesag mod ham, at han tilfældigt havde hørt koden til dankortet, da Bettina gav den til sin kæreste. Johnny havde hævet og købt varer for i alt 17.380 kr.

Hr. Sørensen, der var lidt oppe i årene og netop blevet skilt, havde bedt den nu fhv. fru Sørensen om at hjælpe sig med at udfylde den pinkodehusker, han netop havde fået udleveret nede i banken. På grund af skilsmissen havde han nemlig været nødt til at få nye konti. Han havde derved givet hende koden til det dankort, der hørte til kontoen. Grunden til at han havde bedt om hjælp var, at han var ordblind. Dankortet lå normalt i hans tegnebog, der som oftest lå i inderlommen på hans jakke. Jakken hang som regel på en knage i entreen - ganske ligesom den altid havde gjort dengang fru Sørensen var fru Sørensen. Derefter gik det naturligvis hverken værre eller bedre end at den fhv. fru Sørensen, der fortsat hyppigt kom i Hr. Sørensens hjem, så sit snit til at stjæle dankortet fra tegnebogen i inderlommen. Af fire gange hævede ex-fru Sørensen sammenlagt 39.600 på kontoen.

På dette tidspunkt tegner der sig et mønster i sagerne: I alle tre tilfælde er der andre end kontohaveren, der har anvendt et dankort og denne anvendelse er foretaget af en person, der ikke blot havde kortet, men også pinkoden! Da noget sådant ikke er helt sædvanligt får det naturligvis det pågældende pengeinstitut til at reagere med en vis form for mistro: Har kontohaveren overladt pinkoden til misbrugeren på grund af grov uforsigtighed? Er de i ledtog med hinanden? Har kontohaveren indgraveret koden direkte i dankortet, eller...

Den relevante juridiske regulering finder vi i lov om visse betalingsmidler, § 11. Her er hovedregelen, at det er udsteder (altså typisk banken eller det pågældende kreditkortselskab), der bærer risikoen ved uberettigede træk på kortet. Som det bl.a. hedder i stk. 1: »Udsteder hæfter i forhold til brugeren for tab som følge af andres uberettigede anvendelse af et betalingsmiddel«. Sædvanen tro i juraens verden fortsætter loven imidlertid herefter med en række undtagelser:

Uanset om kortindehaveren kan bebrejdes noget, skal kortindehaveren selv bære de første 1.200 kr., der hæves uberettiget, hvis der ved det uberettigede træk også har været anvendt PIN-kode. Hvis den uberettigede bruger har anvendt PIN-kode og det kan godtgøres, at kortindehaveren enten 1) har undladt at underrette banken så snart indehaveren har set, at kortet var væk, eller 2) kortindehaveren selv har oplyst koden til, den, der misbruger kortet, eller 3) kortindehaveren »ved groft uforsvarlig adfærd« har »muliggjort« den uberettigede anvendelse, skal kortindehaver selv bære tabet på de første 8.000 kr. Værst for kortindehaveren er det, hvis misbruget er sket ved anvendelse af PIN-kode, som kortindehaveren selv har oplyst til misbrugeren, og det derudover må fastslås, at indehaveren »indså eller burde indse, at der var risiko for misbrug«. Er dette sidste tilfældet, er det ikke banken, men kortindehaveren selv, der må bære det fulde tab.

I alle de tre sager, der er gengivet ovenfor, har Pengeinstitutankenævnet haft lejlighed til at fastslå, om det var hovedregelen eller én af undtagelserne, der gjaldt - og i bekræftende fald hvilken.

Ser vi først på stakkels Jensen, der havde været bortrejst, gjorde pengeinstituttet gældende, at Jensen havde handlet »groft uforsvarligt« ved at lade såvel dankort som pinkodehusker ligge i samme taske, især i et tilfælde, som det foreliggende, hvor pinkodehuskeren ikke var korrekt udfyldt, således at selve pinkoden var ret let tilgængelig. Endelig gjorde pengeinstituttet gældende, at Jensen, straks han opdagede tyveriet, skulle have kontaktet PBS og ikke burde have ventet til næste morgen med at få kortet spærret.

Hertil fastslog nævnet for det første, at selve det at opbevare kortet og en - dårligt udfyldt - pinkodehusker i samme taske, ikke kunne betragtes som groft uforsvarlig adfærd. For det andet fandt nævnet, at det var uden betydning for sagen, at Jensen først anmeldte bortkomsten næste morgen, idet alle de uberettigede hævnninger havde fundet sted inden det tidspunkt, hvor Jensen opdagede tyveriet. I relation til det sidste, var det således rent og skært held for Jensen, at tyven ikke havde brugt kortet i tidsrummet mellem opdagelsen og meddelelsen til banken! Alt i alt fandt nævnet således, at Jensen kunne slippe med selv at bære de første 1.200 kr.

Hvad angår Bettina og Johnny fastslog Pengeinstitutankenævnet: »Det forhold at misbrugeren (Johnny) på klagerens bopæl tilfældigt fik mulighed for at overheøre klageren (Bettina) oplyse sin kode til dankortet til kæresten sammenholdt med at dankortet lå i hendes pung, der lå i hendes jakke på bopælen, kan ikke betegnes som groft uforsvarlig adfærd, heller ikke selvom klageren (Bettina) havde givet T (Johnny) adgang til sin bopæl uanset om hun måtte have kendskab til T's (Johnnys) kriminelle baggrund. Også her endte det således med, at Bettina kunne nøjes med at betale de 1200 kr.

Endelig har vi den fraskilte hr. Sørensen. Her var ikke nogen nærmere oplysninger om, hvordan den tidligere ægtefælle skulle være kommet i besiddelse af kortet. Dette fik tre ud af nævnets fem medlemmer til dels at fastslå, at der ikke var grundlag for at sige, at Sørensen havde udvist groft uforsvarlig adfærd, uanset han måtte have oplyst sin tidligere kone om pinkoden. Der var heller ikke grundlag for fastslå, at Sørensen skulle have udleveret kortet til den fhv. fru Sørensen, eller at man i øvrigt kunne bebrejde ham, at hun var kommet i besiddelse af kortet.

Mindretallet på to medlemmer ville hellere have afvist sagen på grund af uklarhed om beviserne. Da det imidlertid også i Pengeinstitutankenævnet er således, at flertallet har ret, endte sagen med, at også hr. Sørensen kunne slippe med at betale de 1.200 kr. selv.

Hvor ankenævnets resultat ikke umiddelbart kan undre, skyldes det bl.a., at det af forarbejderne til loven fremgår, at det udvidede ansvar med hæftelse op til 8.000 kr. »kun forudsættes at blive gjort gældende i et fåtal af tilfælde«, som det hedder i kendelsen i Jensens sag.

Det kan umiddelbart vække større undren, at pengeinstitutterne overhovedet har villet være bekendt at opkræve op til de 8.000 kr. hos kunderne, der heller ikke for en umiddelbar betragning har båret sig (meget) forkert ad.